

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	3	0
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Maria Bruna Alvarez Mora

Correu electrònic: MariaBruna.Alvarez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Diana Marre

Alicia Paramita Rebuelta Cho

Chandra Kala Clemente Martínez

Prerequisits

No hi ha cap prerequisit per a aquesta assignatura, però es recomana haver cursat Antropologia del Sistema de Sexe / Gènere

Objectius

L'assignatura és una optativa de quart curs que forma part de l'àmbit d'especialització en Cultura i Societat.

La finalitat de l'assignatura és conèixer les conceptualitzacions sobre salut i malaltia i, en conseqüència, sobre l'inici i el final de la vida en relació amb la concepció de persona i cos en els seus diversos components i la diversitat proporcionada pel sistema de sexe / gènere.

Els objectius generals de l'assignatura són:

- explorar la naturalesa social i cultural de l'inici, la preservació i el final de la vida.
- conèixer i analitzar la diversitat sociocultural de respostes al fet biològic del naixement, la malaltia i la mort.
- analitzar la construcció sociocultural de l'inici i el final de la vida i de la salut i la malaltia.
- explorar la història i el desenvolupament dels estudis sobre el cos en relació a l'inici de la vida, la salut, la malaltia i el final de la vida.
- identificar les diferències de sexe / gènere en relació a la salut, la malaltia, la prevenció, l'inici i el final de la vida.

Competències

Antropologia Social i Cultural

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Demostrar que es coneix i es comprèn la història de la teoria antropològica i la gènesi dels seus conceptes bàsics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits de l'educació, el gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió.
2. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica.
3. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
4. Avaluar críticament els models teòrics explícits i implícits als materials etnogràfics.
5. Identificar els desenvolupaments disciplinaris recents i la vinculació de la teoria antropològica amb les disciplines socials afins en el seu desenvolupament històric i en les tendències interdisciplinàries actuals.
6. Identificar la variabilitat sociocultural en contextos etnogràfics específics.
7. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
8. Identificar les tendències interdisciplinàries actuals compartides per l'antropologia i les disciplines socials afins en el camp respectiu.
9. Integrar enfocaments interdisciplinaris en els àmbits de l'educació, els sistemes de sexe-gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió social.
10. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
11. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions dels altres participants.
12. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre la relació entre naturalesa, cultura i societat.

Continguts

1. Persona: la seva construcció sociocultural i la categoria de persona en antropologia. La influència de la categoria sexe/gènere. Concepció de persona al món. La persona a Occident. Individualisme. Presentació de la persona en la vida quotidiana. Les vides que (no) importen. Inici de la persona. Producció de persones: 'polítiques de reproducció'.
2. Mort: La construcció cultural de la mort. Mort i persona. Mort i organitzacions. Mort i societat. Rituals i indústries funeràries. Cossos i cadàvers: conservació, descomposició i reutilització. Dol, memorial i record: tanatoris i cementiris. Suïcidi, sacrifici, eutanàsia, genocidi, catàstrofes. Hospitals i cures pal·liatives. Immortalitat. Tanatopolítiques.
3. Cos individual, institucional i social. La construcció sociocultural del cos. Tècniques i 'tecnologies del cos'. Sentit i emocions. Disciplinament del cos. El cos dels homes, el cos de les dones. La comodificació del cos i les seves parts com elements terapèutics: transplants i donacions. Cossos, inscripcions i modificacions: tatuatge, escarificacions, piercings, cirurgies estètiques, canvis en el cos/sexe.
4. Salut i malaltia, normalitat i anormalitat, capacitat i discapacitat: física i mental, individual i social i la seva construcció sociocultural. Cossos i anticossos: salut i malaltia. El 'naixement de la clínica', medicalització i

biomedicina. La 'medicalització' de la vida quotidiana. Estigma, marginació, exclusió i reclusió. 'Cura', 'prevenció' i (re)habilitació: sistemes tradicionals, mèdics i terapèutics. Mèdics, paramèdics. Associacions, organitzacions, comunitats terapèutiques. Cyborgs cossos i cossos mèdics.

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament-aprenentatge és l'estudiant i sota aquesta premissa s'ha planificat una metodologia implicada, mitjançant el treball continuat.

Sobre les sessions:

L'assignatura es desenvoluparà a través de sessions presencials dirigides, sessions supervisades i sessions de treball autònom.

Les sessions presencials seran de dos tipus i es realitzaran amb tot el grup classe i permetran l'exposició dels principals continguts a través de la participació activa de l'alumnat en l'anàlisi i discussió de textos, així com el visionat, anàlisi i discussió de documents visuals i audiovisuals. Les classes presencials en gran grup podran implicar un treball autònom previ o posterior.

(1) treball en grups reduïts i debat al grup gran, i

(2) exposicions per part del professorat i convidats experts.

El treball autònom implicarà activitats com la lectura comprensiva i analítica de textos, el visionat comprensiu i analític de materials audiovisuals, la cerca de referències bibliogràfiques, la recensió d'informació, el desenvolupament de reflexions crítiques, l'observació, l'estudi, entre altres.

Les sessions supervisades seran tant presencials (amb cita prèvia) com virtuals, especialment orientades a assolir els objectius de les activitats d'avaluació.

Sobre la comunicació:

- La comunicació es realitzarà a través del Campus Virtual o Moodle

Sobre les tutories:

- Les tutories es realitzaran en

- Lloc
Despatx B9-217 (Edifici B, 2º piso, Departament d'Antropologia)
- Dia i hora:
dijous de 11.30h - 13.30h
dimarts de 11.30h - 13.30h i concertades

Es suggereix realitzar com a mínim una tutoria individual durant el primer mes de desenvolupament de l'assignatura

Sobre la constitució dels grups

- La constitució dels grups de treballs serà exclusivament a decisió dels participants
- Els grups hauran de tenir un màxim de **dues persones**
- Hauran de comunicar la seva constitució a través del Campus Virtual o Moodle

Sobre el video amb la presentació oral grupal

Els videos són una excel·lent forma de disseminar els resultats d'investigació i/o el anàlisi de bibliografia encara que, en general, convé pensar els seus continguts com si fos la presentació de una comunicació o d'un article.

Aspectes formals i format

- Màxim 7 mins

Continguts

Tot video ha de contenir les mateixes seccions que una comunicació o un article, és a dir:

- Introducció
- Antecedents/ Objectiu
- Preguntes
- Descobriments/Arguments/Fonamentació/Discussió
- Conclusions
- Referències

Aquestes seccions i títols són flexibles de manera que es pot optar per escollir-ne d'altres que s'adeqüin millor a l'objectiu de proporcionar un millor sentit lògic al video.

Una vegada es té el índex, s'han de decidir els elements visuals a incloure com, encara que no imprescindible ni exclusivament:

- Fotografies
- Mapes
- Gràfics
- Taules

Com fer-ho:

Trobareu exemples a:

<https://www.youtube.com/user/schooloflifechannel/videos>

<http://www.filmsforaction.org/films/>

<https://www.ted.com/talks?language=es>

Sobre els treballs escrits

Aspectes formals i format

Tots els treballs escrits han de lliurar-se:

- A través del Campus Virtual / Moodle
- Identificats amb NIU
- En format Word
- Paginats
- Indicant el nombre de paraules
- En català, castellà o anglès
- Sense errors, ortogràfics i/o gramaticals

- Amb cites, notes, referències i bibliografia en format APA https://ddd.uab.cat/pub/guibib/113512/modelapa_a2014.pdf.

Continguts:

Tots els treballs escrits han de contenir les mateixes seccions que un article, és a dir:

- Introducció
- Antecedents
- Preguntes d'investigació
- Mètodes d'anàlisi. Per exemple, quins fonts de dades s'han utilitzat per l'anàlisi? Es tracta d'un anàlisi basat en dades primàries o secundàries?
- Descobriments/Arguments/Fonamentació/Discussió: Aquí s'haurien de presentar i discutir els principals punts en relació amb la argumentació general en la qual s'emmarquen. Es pot presentar en una única secció, en dos o tres.
- Conclusions
- Referències bibliogràfiques en format APA https://ddd.uab.cat/pub/guibib/113512/modelapa_a2014.pdf

Com fer-ho:

Qualsevol de les lectures obligatòries, generals o recomanades així com qualsevol text acadèmic pot servir d'exemple per la realització del treball escrit.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sesions col·lectives dirigides de discussió en grup de producció bibliogràfica i etnogràfica escrita i visual; Classes teòriques.	20	0,8	1, 3, 5, 8, 9, 11
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals; Preparació de treballs.	30	1,2	4, 6, 7, 11
Tipus: Autònomes			
Búsqueda, lectura i anàlisi d'informació bibliogràfica i etnogràfica; Estudi individual i grupal; Redacció i preparació d'e treballs	70	2,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12

Avaluació

Aquest apartat de la **Guia Docent** conté tota la informació relacionada amb el procés d'avaluació de l'assignatura, per tant, **no es podrà modificar res durant el curs**. Aquesta Guia és, per tant, el document a consultar davant de qualsevol dubte en relació a l'assignatura.

- L'avaluació de l'assignatura s'entén com un **procés continuat** que s'estén durant el període lectiu i es desenvolupa a través de 5 (cinc) activitats.

- "Les **qualificacions** utilitzades seran en l'escala **0-10 amb un únic decimal**".
- "Per considerar **superada l'assignatura** es necessitarà obtenir **una nota mínima de 5,0** resultant de la mitjana de les notes obtingudes en cada una de les quatre activitats, considerant el percentatge de cadascuna d'ella en la nota final".
- **Per superar l'assignatura s'han de lliurar totes les activitats d'avaluació programades.** Es considerarà **No avaluable**, és a dir, amb pèrdua de la regularitat de l'assignatura i la necessitat de nova matriculació si no es lliuren totes les activitats d'avaluació.
- "Una vegada **superada l'assignatura**, aquesta **no podrà ser objecte d'una nova avaluació**".
- La **programació** de les activitats d'avaluació **no es podrà modificar**, exceptuant que hi hagi un motiu excepcional i degudament justificat. En aquest cas, es proposarà una nova programació dins del període lectiu corresponent.
- Qui, per "assistència a reunions dels òrgans col·legiats de representació universitària o altres motius previstes en les seves respectives normatives" [...] "no puguin concórrer a alguna de les activitats d'avaluació programades, tenen dret que se'ls fixi un dia i hora diferents per a la seva realització".
- Qui participi en les diferents activitats d'avaluació, rebran una justificació documental de la participació.
- Qui "realitzi qualsevol **irregularitat** que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, **es qualificarà amb 0** aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0".
- "La **qualificació de "No avaluable"** en l'acta final d'avaluació implica **exaurir els drets inherents a la matrícula** de l'assignatura o el mòdul" encara que el "No avaluable" no comptarà a l'expedient acadèmic.
- La **còpia o plagi** de material, tant en el cas de treballs com en el cas dels exàmens, constitueixen un **delicte** que serà sancionat amb un **zero** a l'activitat, **pèrdua del dret a reavaluar-la** i es **suspèn timerà tota l'assignatura**. Recordem que es considera "**còpia**" un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un/a altre/a company/a. "**Plagi**" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital. Veure documentació de la UAB sobre "plagi" a: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.

Procés i activitats d'avaluació programades amb indicació del pes assignat a cada activitat, els criteris de correcció i el calendari

Activitat 1:

- Posar en format APA (https://ddd.uab.cat/pub/guibib/113512/modelapa_a2014.pdf) una bibliografia donada de 20 referències
- Corregir la bibliografia posada en format APA d'un company/a
- Valor assignat a l'activitat en el conjunt de la nota final: **10%**

Criteris de correcció:

- Qualitat de la presentació de la bibliografia en format APA
- Detecció i correcció dels errors de la bibliografia en format APA realitzada per un company/a

Escalade qualificació:

- fins a 8 punts -0,4 punts per referència correcta- en la bibliografia posada en format APA
- fins a 2 punts -0,1 punts per referència- en la correcció de la bibliografia d'un company/a

- Data de lliurament de la bibliografia en format APA de 20 referències donades, fins el **21 de febrer a les 23:59**
- Data de lliurament de la correcció de la bibliografia d'un/a company/a: fins el **28 de febrer** a les 23:59
- Lloc de lliurament d'ambdues tasques corresponents a l'Activitat 1: Campus Virtual / Moodle

Activitat 2

- Text escrit **individual** en format acadèmic d'un màxim de **1500** paraules basat en les **tres primeres lectures obligatòries senyalades en la Guia Docent relacionades amb els ponents convidats i preguntes escollides** d'una llista proposada a l'inici del curs.
- Valor assignat a l'activitat en el conjunt de la nota final: **15%**
- Criteris de correcció:
 - Qualitat de la presentació, format correcte i referències bibliogràfiques APA
 - Comprensió i coneixement dels conceptes rellevants de l'assignatura desenvolupada fins el moment
 - Capacitat de lectura i anàlisi dels textos de lectura obligatòria en relació a conceptes treballats a classe
 - Capacitat per realitzar un text articulat a través d'una argumentació coherent acadèmicament
 - Demostració de l'amplitud i profunditat dels materials treballats
 - Habilitat per a treballar i relacionar els textos obligatoris amb la informació/notes de premsa/exemples de la pròpia experiència i altres textos bibliogràfics
- Escala de qualificació: fins a quin punt s'han assolit els criteris de qualificació?
 - De cap manera: Absent o lliurament del treball fora de termini o fora del Campus Virtual sense justificació degudament acreditada: **No evaluable**
 - Inadequadament: (0-4,9): impossibilitat de presentar un text articulat basat en l'anàlisi de les tres lectures obligatòries
 - Suficientment: (5-6,9): organització i composició articulada d'un text **només** basat en les lectures obligatòries
 - Substantialment: (7-8,9): organització i composició articulada d'un text **incorporant** bibliografia addicional o exemples de la pròpia experiència / premsa / dades etnogràfiques
 - Completament: (9-10): Organització i composició articulada d'un text **incorporant** bibliografia addicional i exemples de la pròpia experiència / premsa / dades etnogràfiques a les tres lectures obligatòries
- Data de lliurament: fins el **7 de març** a les 23:59
- Lloc de lliurament: Campus Virtual / Moodle
- Lloc de devolució de la correcció: Campus Virtual / Moodle

Activitat 3

- Test escrit **individual** de 25 preguntes breus sobre les **sis primeres lectures obligatòries senyalades en la Guia Docent**
- Valor assignat a l'activitat en el conjunt de la nota final: **20%**
- Criteris de qualificació:
 - 0,4 punts per pregunta correcta

- descompte de 0,25 punts per resposta incorrecta

- Data de realització: **6 d'abril**
- Lloc de realització: aula de l'assignatura
- Forma de correcció: autocorrecció a través d'una graella de respostes correctes proporcionada
- Data de lliurament de l'autocorrecció: **fins l'11 d'abril** a les 23:49
- Lloc de lliurament de l'autocorrecció: Campus Virtual / Moodle

Activitat 4

- Vídeo de un màxim de 7 minuts en grups de dues persones basat en un mínim de **tres lectures obligatòries incloent com a mínim una de les quatre últimes**. Es poden veure exemples a:

- <http://www.filmsforaction.org/films/>
- <https://www.youtube.com/user/schooloflifechannel/videos>
- <https://www.ted.com/talks?language=es>
- <https://www.thersa.org/discover/videos>

- Valor assignado a la activitat en el conjunt de la nota final: **20%**

Criteris de correcció:

- Qualitat de la presentació formal
- Capacitat de lectura i anàlisi vinculant conceptes treballats a l'assignatura
- Capacitat per realitzar una presentació oral acadèmica organitzada, coherent i articulada
- Demostració de l'amplitud i profunditat dels textos analitzats

Escala de correcció: fins a quint punt s'han assolit els criteris de qualificació?

- De cap manera: Absent o lliurament del treball fora de termini o fora del Campus Virtual sense justificació degudament acreditada: **No evaluable**
- Inadequadament: (0 - 4,9): dificultat per demostrar la realització de la lectura i anàlisi de les lectures obligatòries escollides
- Suficientment: (5-6,9): Claredat, organització i contingut de l'exposició oral basats **només** en la presentació / resum de les tres lectures obligatòries escollides
- Substantialment: (7-8,9): Claredat, organització i continguts de l'exposició oral basats en les tres lectures obligatòries escollides **incorporant** bibliografia addicional o exemples de la pròpia experiència / premsa / dades etnogràfiques
- Completament: (9-10): Claredat, organització i continguts de l'exposició oral basats en les tres lectures obligatòries escollides **incorporant** bibliografia addicional i exemples de la pròpia experiència / premsa / dades etnogràfiques

Forma de correcció:

- Cada grup avaluarà, d'acord als criteris i l'escala de correcció proporcionada, els vídeos d'altres quatre grups
- Data de comunicació de la constitució dels grups de dos persones: fins el **14 de març** a les 23:59 per Campus Virtual / Moodle
- Data de lliurament del vídeo: fins el **27 d'abril** a les 23:50 per Campus Virtual / Moodle

- Lloc de lliurament del vídeo: Campus Virtual / Moodle
- Data de lliurament de la correcció dels quatre vídeos assignats: fins el **4 de maig** a les 23:59
- Lloc de lliurament: Campus Virtual / Moodle
- Lloc de lliurament: Campus Virtual / Moodle
- Composició de la nota final de l'activitat:
- La nota serà pel grup, és a dir, la mateixa per les dues persones que l'integren
- El 65% de la nota final correspondrà a la nota obtinguda per la realització del vídeo i el 35% a la nota obtinguda per la correcció dels quatre vídeos assignats

Activitat 5

- **Proba escrita individual** basada en les **10 (deu) lectures obligatòries** proposades en la Bibliografia Obligatòria d'aquesta Guia Docent i **el temari desenvolupat en totes les classes**

- Valor assignat a l'activitat en el conjunt de la nota final: **35%**

Composició de l'activitat:

- Part 1: correcció de referències bibliogràfiques en format APA
- Part 2: redacció
- Part 3: preguntes breus

- **Cada part es realitzarà en fulles separades**

Criteris de correcció:

- Part 1: Els utilitzats en l'Activitat 1
- Part 2: Els utilitzats en l'Activitat 2
- Part 3: Els utilitzats en l'Activitat 3

Formes de correcció:

- Les parts 1 i 3 seran d'autocorrecció
- Data de realització: **25 de maig**
- Lloc de realització: aula de l'assignatura
- Data d'enviament de la graella de respostes correctes de les Parts 1 i 3: fins el **27 de maig** a les 23:59
- Lloc de l'enviament: Campus Virtual / Moodle
- Data de devolució de l'autocorrecció i de la correcció de la Part 2: fins el **30 de maig** a les 23:59
- Lloc d'enviament: Campus Virtual / Moodle
- Qui havent aprovat l'assignatura vulguin millorar fins a **0,5 punts** la seva nota, ho podran fer a través de:

- La realització del **80%** de les consultes realitzades al final de cada un dels temes i de l'assignatura

Sobre la nota final de l'assignatura

- La nota final de l'assignatura es comunicarà per Campus Virtual / Moodle i per Acta fins el **31 de maig** a les 23:59.
- Es podran realitzar consultes sobre la nota fins el **2 de juny** en horari de classe de l'assignatura, es a dir de 10 a 11.30h
- Les notes finals de l'assignatura prèvies a la reevaluació es tancaran el **3 de juny** a les 12:00

Sobre la reevaluació

- Podran **reevaluar** els qui hagin realitzat i lliurat dins del temps indicat a través del Campus Virtual / Moodle les **5 (cinc)** activitats d'avaluació i hagin obtingut una nota final - promig de les notes de totes les activitats d'avaluació -d'**entre 4 (quatre) i 5 (cinc) punts**.
- L'absència o lliurament fora del temps indicat o fora del Campus Virtual sense justificació degudament acreditada de qualsevol de les cinc avaluacions obtindrà una qualificació de **No avaluable (art. 116.8 de la Normativa Acadèmica de la UAB 2015)el que equival a perdre l'assignatura i a matricular-se novament**.
- La reevaluació constarà d'una única prova i es realitzarà entre el **6 i el 12 / 19 i el 23 de juny en el dia, hora i lloc establerts per la Facultat**.
- La **nota** obtinguda en la **reevaluació** no podrà ser superior a **6 (sis)** punts i constituirà la **nota final** de l'assignatura.
- Davant qualsevol dubte o requeriment específic, prevaldrà l'establert en aquesta Guia Docent, feta d'acord amb la Normativa Acadèmica de la UAB 2015:
https://www.uab.cat/doc/TR_Normativa_Academica_Plans_Nous Títol IV: Avaluació pp.110 -130.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exàmen	35%	2	0,08	5, 8, 9, 12
Reflexió escrita individual (1.500 paraules)	15%	8	0,32	2, 3, 5, 8, 9, 11
Revisió bibliogràfica	10%	5	0,2	5
Test escrit individual	20%	7	0,28	1, 7, 8
Vídeo (grup 2 persones)	20%	8	0,32	2, 4, 6, 10

Bibliografia

DE REFERÈNCIA:

Carrithers et al. (1985). The category of the person. Anthropology, philosophy, history. Cambridge: Cambridge University Press.

Le Breton, D. [1990] (2002). Antropología del Cuerpo y Modernidad. Buenos Aires: Nueva Vision.

Lock, M., & Farquhar, J. (2007). Beyond the body proper. Reading the anthropology of material life. London: Duke University Press.

OBLIGATÒRIES:

1 Mauss, M. [1936] (1959). Sobre una categoría del espíritu humano: la noción de persona y la noción del 'yo'. En *Sociología y Antropología* (pp. 337-358). Madrid: Tecnos.

2 Goffman, E. (1959). 1. Acciones. En Goffman, E. *La presentación de la persona en la vida cotidiana* (pp.12-42). Buenos Aires: Amorrortu Editores.

3 Marre, D. (2014). Displaced children and stolen babies. State of exception, fear and public secrets in contemporary Spain. American Anthropological Association Annual Meeting: Producing an anthropology of displaced childhoods. Washington, 3 - 7 December 2014. Comunicación.

4 Astuti, R. (2007). What happens after death? In Astuti, R. and Parry, J. (ed.) *Questions of Anthropology* (pp. 227-248). London: Berg.

5 Lock, M. (1993). Cultivating the body: anthropology and epistemologies of bodily practice and knowledge. *Annual Review of Anthropology*, 22, 133-155.

6 Mauss, M. [1936] (1979). Técnicas y movimientos corporales. En *Sociología y Antropología* (pp. 337-358). Madrid: Tecnos.

7 Davis-Floyd, R. (2000). Mutual Accommodation or Biomedical Hegemony? Anthropological Perspectives on Global Issues in Midwifery. *Midwifery Today*, March, 12-16, 68-69.

8 Hogle, L.F. (2005). Enhancement technologies and the body. *Annual Review of Anthropology*, 34: 695-716.

9 Ginsburg, F. & Rapp, R. (2013). Dissability worlds. *Annual Review of Anthropology*, 42, 53-68.

10 Ikels, Ch. (2013). The Anthropology of Organ Transplantation. *Annual Review of Anthropology*, 42, 89-102.

RECOMENADA

Aries, Ph. 1975. *Essais sur l'histoire de la mort en Occident: du Moyen Âge à nos jours*. Paris: Seuil.

Bejnamin, W. (1967). Sobre la facultad mimética. En *Ensayos escogidos*. Buenos Aires: Ed. Sur. pp. 105-107.

Blanes, Ruy and Diana Espírito Santo (eds) (2014) *The Social Life of Spirits*. Nebraska: Nebraska University Press.

Bloch, M., & Parry, J. (1982). Introduction: death and regeneration of life. In Bloch, M., & Parry, J. *Death and the regeneration of life*. pp. 1-44.

Bloch, M. (1982). Death, women and power. In Bloch, M., & Parry, J. *Death and the regeneration of life*. pp. 211-230.

Butler, J. [1993] (2002). Los cuerpos que importan. En *Cuerpos que importan: sobre los límites materiales y discursivos del 'sexo'*. Buenos Aires: Paidós. pp. 53-94.

Carsten, J. (2007) How do we know who we are? In Astuti, R., Parry, J., & Stafford, C. (2007). *Questions of anthropology*. Oxford: Berg. pp. 22 -54.

Certeau, M. (2007). Walking the city. In Lock, M. and Farquhar (2007). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life*. pp. 249-258.

Conklin, B; Morgan, L. (1996). Babies, bodies and the production of personhood in North America and a Native Amazonian Society. *Ethos*, 24(4), 657-694.

Delaplace, Grégory. 2011. Enterrer, submerger, oublier. *Invention et subversion du souvenir des morts en Mongolie*. *Raisons Politiques* 41: 87-103.

Deleuze, G. and Guattari, F. (2007). We always make love with worlds. In Lock, M., & Farquhar, J. (2007). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life*. London: Duke University Press. pp. 428-433.

- Elias, N. 2001. *The Loneliness of the Dying*. New York: Continuum.
- Digby, T. (1998). *Men doing feminism*. New York: Routledge.
- Douglas, M. (1966a) *External Boundaries. Purity and Danger: An analysis of concepts of pollution and taboo*. London, Routledge & Kegan Paul.
- Douglas, M. (1966b) *Internal Lines. Purity and Danger: An analysis of concepts of pollution and taboo*. London, Routledge & Kegan Paul.
- Douglas, M. (1970) *The Two Bodies. Natural Symbols: Explorations in Cosmology*. Barrie, The Cresset Press.
- Dudgeon, M., & Inhorn, M. (2003). Gender, masculinity and reproduction: anthropological perspectives. *International Journal of Men's Health*, 2, 31-56.
- Essed, Ph., Goldberg, T. & Kobayashi, A. 2009. *A companion to Gender Studies*. Oxford: Wiley-Blackwell
- Fernandez-Duque, E., Vallengia, C. R., & Mendoza, S. P. (2009). The Biology of Paternal Care in Human and Nonhuman Primates. *Annual Review of Anthropology*, 38(1), 115-130.
- Foucault, M. [1966] (2001). *El nacimiento de la clínica. Una arqueología de la mirada médica*. Buenos Aires: Siglo XXI.
- Foucault, M. [1974-1975] (2000). *Los anormales*. Buenos Aires: FCE.
- Foucault, M. [1976] (1998). *Historia de la sexualidad I. La Voluntad de Saber*. México: Siglo XXI.
- Foucault, M. [1984] (2012). *Historia de la sexualidad. II. El uso de los placeres*. México: Siglo XXI.
- Foucault, M. [1984] (1987). *Historia de la sexualidad III. La inquietud de sí*. México: Siglo XXI.
- Ginsburg, F; Rapp, R. (1991). The Politics of Reproduction. *Annual Review of Anthropology*, 20, 311-343.
- Ginsburg, F., & Rapp, R. (2011). The difference that disability makes: reproductive Justice Through a Wider Lens. *The Scholar and Feminist Online*, 9, 1-10.
- Goffman, E. [1961] 2001. *Internados. Ensayos sobre la situación social de los enfermos mentales*. Buenos Aires: Amorrortu.
- Goffman, E. [1963] 2001. *Estigma. La identidad deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu.
- Granet, M. [1933] (2007). Right and left hand in China. In Lock, M., & Farquhar, J. (2007). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life*. London: Duke University Press. pp. 41-49.
- Gremillion, H. (2005). the Cultural Politics of Body Size. *Annual Review of Anthropology*, 34(1), 13-32.
- Izugbara, C. & Undie, C. (2008) Who Owns the Body?: Indigenous African Discourses of the Body and Contemporary Sexual Rights Rhetoric. *Reproductive Health Matters*, 16, 159-167.
- Izza, G. P. (2005). Antonio Gramsci y la antropología médica contemporánea . Hegemonía , " capacidad de actuar " (agency) y transformaciones de la persona. *Revista de Antropología Social*, 15-32.
- Kaufman, S.R. & Morgan, L. M. (2005). The Anthropology of the Beginnings and Ends of Life. *Annual Review of Anthropology*, 34: 317-341.
- Lambeck, M. (2007). How do women give birth? In Astuti, R., Parry, J., & Stafford, C. (2007). *Questions of anthropology*. Oxford: Berg. pp. 197 - 226.
- Lewin, E. 2006. *Feminist Anthropology. A Reader*. Oxford: Blackwell.
- Lock, M. (2002). *Twice Dead. Organ transplants and the reinvention of Death*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Lock, M. (2007). Alienation of body parts and the biopolitics of immortalized cells. In Lock, M., & Farquhar, J. (2007). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life*. London: Duke University Press. pp. 567-586.

Marks, J. (2013). The Nature/Culture of Genetic Facts. *Annual Review of Anthropology*, 42(1), 247-267.

Marre, D. (2009). We do not have immigrant children at this school, we just have children adopted from abroad": Flexible Understandings of Children's Origins". In Marre, D. & Briggs, L. Eds. (2009). *International Adoption: Global Inequalities and the Circulation of Children*. New York: New York University Press, pp. 226-243.

Marre, D. (2009). Los silencios de la adopción en España. *Revista de Antropología Social*, 19, 97-126.

Martín, A. 2006. *Antropología del Género. Culturas, mitos y estereotipos sexuales*. Madrid: Cátedra.

McIntyre, M. H., & Edwards, C. P. (2009). The Early Development of Gender Differences. *Annual Review of Anthropology*, 38(1), 83-97.

Miller, N. (2007). Re-reading as a woman: the body practice. In Lock, M., & Farquhar, J. (2007). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life*. London: Duke University Press. pp. 297-305.

Moncó, Beatriz. 2011. *Antropología del género*. Madrid: Síntesis.

Morgan, L. M. (1989). 1989. When does life begin? A cross-cultural perspective on the personhood of fetuses and young children. In *Abortion and Fetal "Personhood"*. Edd Doerr and James W. Prescott, eds., pp. 97-114. Long Beach, CA: Centerline Press. Reprinted in *Talking About People: Readings in Contemporary Cultural Anthropology*, William A. Haviland and Robert J. Gordon, eds., pp. 28-38. Mountain View: Mayfield Publishing, 1992.

Morgan, L. M. 2011. 2011. Fetal bodies, undone. IN *A Companion to the Anthropology of the Body and Embodiment*. Frances E. Mascia-Lees, ed., pp. 320-337. Malden, MA: Wiley-Blackwell.

Passador, L. H. (2010). "As mulheres são más": pessoa, gênero e doença no sul de Moçambique. *Cadernos Pagu*, (35), 177-210.

Rapp, R. (2001). Gender, body, biomedicine: how some feminist concerns dragged reproduction to the center of social theory. *Medical Anthropology Quarterly*, 15(4), 466-77.

Rapp, R. (2007). Real time fetus: the role of the sonogram in the age of monitored reproduction. In Lock, M., & Farquhar, J. (2007). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life*. London: Duke University Press. pp. 608-622.

Reedy, P. and Learmonth, M. 2011. Death and Organization: Heidegger's Thought on Death and Life in Organizations. *Organization Studies*, 32, 117-131.

Reischer, E., & Koo, K. S. (2004). The Body Beautiful: Symbolism and Agency in the Social World. *Annual Review of Anthropology*, 33(1), 297-317.

Ricoeur, P. 1984. *Time and Narrative*. 3 vols. trans. Kathleen McLaughlin and David Pellauer. Chicago: University of Chicago Press.

Samuelsen, H., Steffen, V. (2004). The relevance of Foucault and Bourdieu for medical anthropology: exploring new sites. *Anthropology & Medicine*, 11(1), 3-10.

Sennett, R., 1998. *The corrosion of character: the personal consequences of work in the new capitalism*. New York: Norton.

Severi, C. (2002). Memory, reflexivity and belief. Reflections on the ritual use of language. *Social Anthropology*, 10, pp 23-40.

Severi, Carlo (2007). Le principe de la chimère. Une anthropologie de la mémoire. Éditions Rue d'Ulm/Musée du Quai Branly, Paris, 2007, p. 13.

Strathern, M. (2004). The Whole Person and Its Artifacts. *Annual Review of Anthropology*, 33(1), 1-19.

Strathern, A., & Pamela, S. (1998). Seeking Personhood: Anthropological Accounts and Local Concepts in Mount Hagen, Papua New Guinea. *Oceania*, (86), 170-188.

Surrallés, A. (2003). De la percepción en antropología. Algunas reflexiones sobre la noción de persona desde los estudios amazónicos. *Indiana*, 19/20, 59-72.

Taylor, A.-C. 1993. 'Remembering to forget: identity, mourning and memory among the Jivaro', *Man* 28: 653-78.

Tola, F. (2005). Personas corporizadas, multiplicidades y extensiones: un acercamiento a las nociones de cuerpo y persona entre los tobas (qom) del chaco argentino. *Revista Colombiana de Antropología*, 41, 107-134.

Turner, M. [1980] (2007). The social skin. In Lock, M., & Farquhar, J. (2007). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life*. London: Duke University Press. pp. 83-105.

Walter, T. (2002). *The revival of Death*. London: Routledge.

FILMOGRAFIA

Almodóvar, P. (1997). *Carne trémula*. España, 101 min.

Bayona, J. A. (2012). *Lo imposible* (The impossible). España, 107 min.

Branagh, K. (1994). *Frankenstein* de Mary Shelley. USA, 123 min.

Eastwood, C. (2002). *Deuda de sangre* (Blood Work). USA, 115 min.

Fabiánová, D. (2010). *La luna en ti*. Eslovenia, 120 min. <http://vimeo.com/40773282>

González Iñárritu, A. (2003). *21 gramos*. USA, 125 min.

Hormann, S. (2009). *La flor del desierto* (Desert flower). UK, 120 min.

Kreuzpaintner, M. (2007). *Trade* (El precio de la inocencia). USA, 120 min.

Lewin, B. (2012). *The sessions*. USA, 98 min.

Niccol, A. (1997). *Gattaca*. USA, 106 min.

Oshima, N. (1976). *El imperio de los sentidos* (Ai no korîda). Japón, 100 min.

Pang Chun, O. & Pang, D. (2002). *The eye* (Gin Gwai). Hong Kong, 98 min.

Stilson, J. (2009). *Good hair*. USA, 95 min.

Takabayashi, Y. (1982). *Irezumi, la mujer tatuada* (The spirit of tattoo). Japón, 109 min.

SERIES:

Ball, A. (2001-2005). *Six feet under*. Tv serie. USA, 5 épocas de 12/13 episodios.

Fellowes, J. (2010-...). *Downton Abbey*. Tv serie. 2010. UK, 5 épocas de 10 episodios cada una.

Weiner, M. (2007-2015). *Mad men*. Tv serie. USA, 7 épocas de 13 episodios cada una.

DOCUMENTALS:

Fair? A documentary on the fair skin in India. <https://www.youtube.com/watch?v=TT7x1BIeHY0>

Yo soy chino: <https://www.youtube.com/watch?v=rr5SFhGPljk>

Piel color miel: <https://www.youtube.com/watch?v=cGO3tqGwjGE>

Muñeco blanco - Moreno: <https://www.youtube.com/watch?v=yWS4Z6p5fpU>

Armengou, M. i Belis, R. (2002). Els nens perduts del franquisme. Trenta minuts (part 1). Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=zA3M-k-ckis>

Armengou, M. i Belis, R. (2002). Els nens perduts del franquisme. Trenta minut (part 2). Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=YuJNEIQkzIY>

Armengou, M. i Belis, R. (2015). Els internats de la por. Sense Ficció. Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=ttAbGa789Hg>

Artigas et al. (2013) Ciutat Morta. (Espanya, 128 min.) <https://www.youtube.com/watch?v=QleFJqt0rqq>

Franco, G. (2013). Los años robados de Xavi. Una lucha por recuperar la identidad. (Espanya, 45').

(2011). Bádajoz, 1936. Crónicas. Televisión Española (TVE). (Espanya, 55 min.).

<https://www.youtube.com/watch?v=sHIWuLRhFls>

(2016). Ciutat Morta, crónica del caso 4F. <http://www.desmontaje4f.org/CA/>

Chus Villegas (2011). Congreso Internacional AFIN. Barcelona. Una mujer narra su historia sobre un embarazo y una 'donación' en el año 1971.

<https://www.youtube.com/watch?v=9Ox361chsYM>

<https://www.youtube.com/watch?v=N88Z03SfifA>